

DE KLEINE ALK

contactorgaan Vogelwerkgroep
Alkmaar en omstreken

verschijnt vier maal per jaar

Redactie

Tom Damm (06) 42 12 26 10

Arie de Wit

Beeldredactie

Jan Stok (072) 511 65 20

Redactieadres

redactiekleinealk@vwwg-alkmaar.nl

Vaste medewerkers

Bert de Haan

Mona Osman

Wim Schols

Pierre van der Wielen

Vormgeving

Peter van Brandwijk (072) 515 84 96

Verspreiding

Connie Wubbels (072) 515 05 61

Peter de Greeuw (072) 561 80 50

Bestuur

Voorzitter

Martin Eijtinger (06) 51 11 42 47

voorzitter@vwwg-alkmaar.nl

Secretaris

Maarten Platteeuw, (072) 561 73 94

secretaris@vwwg-alkmaar.nl

Jan van Scorelpark 57, 1871 EZ Schoorl

Penningmeester, ledenadministratie

Peter van den Berg (06) 46 42 85 83

Oranjelaan 65, 1815 JR Alkmaar

penningmeester@vwwg-alkmaar.nl

Lid

Rob Struyk (072) 515 04 82

Peter de Greeuw (072) 561 80 50

Voorplaat: Kleine Alk, Frits-Jan Maas

IJsvogelwerkgroep

contactpersoon Rutger Polder,

1815JK232@hetnet.nl,

(072) 511 99 39

Roofvogelwerkgroep

contactpersoon Dook Vlugt,

d.vlugt@quicknet.nl,

(072) 589 77 78

Lid worden

Het lidmaatschap van onze vereniging bedraagt slechts € 20,00 per jaar. Hiervoor ontvangt u viermaal per jaar ons blad De Kleine Alk en bent u van harte welkom op de door ons georganiseerde activiteiten, waaronder lezingen en excursies. Als welkomstgeschenk ontvangt u tevens het boek 'Broedvogels van het stedelijk gebied van Alkmaar' (t.w.v. € 12,50).

Lid wordt u door € 20,00 over te maken op Gironummer NL25 TRIO 0379 6386 73 t.n.v. VWWG Alkmaar e.o. en door tevens een mail te sturen naar Peter van den Berg, penningmeester@vwwg-alkmaar.nl, met uw naam, adres, telefoonnummer en e-mail-adres.

Ook adreswijzigingen kunt u doorgeven aan Peter.

in dit nummer

pagina 3

- ▼Corona, corona

Martin Eijtinger

pagina 4

- ▼Vogelwaarnemingen in de Harger- en Pettemerpolder

Jos Veel

pagina 12

- ▼De bleke Ekster van de Rekerhout

Ruud Costers

pagina 16

- ▼Excursie(s) Eemmeer kust maart 2020

Ruth de Groot

pagina 19

- ▼Wetenswaardig? (8)

Ruud Costers

pagina 21

- ▼Boekbespreking: *Het winterkoninkje, een biografie*, door Stephen Moss

Arie de Wit

pagina 23

- ▼*Communicatie & Actualiteiten*

- ▼Van Het Bestuur

Het Bestuur

pagina 24

- ▼Raadselvogel van Wim

Wim Schols

pagina 25

- ▼Van de penningmeester

- ▼Lezingen

Peter van den Berg
Peter van den Berg &
Peter de Greeuw

pagina 26

- ▼Excursienieuws

Bert de Haan

pagina 27

- ▼Waarnemingen februari t/m april 2020

Pierre van de Wielen

pagina 30

- ▼Ogrut 58: Het Korhoen

Arie de Wit

Kopijsluitingsdatum nr. 3: 1 september 2020

Vooraf: Corona, corona

De coronapandemie heeft een grote impact op het sociale leven. Veel verenigingen en stichtingen kunnen niet uit de voeten met de anderhalvemeterrichtlijn. Dat heeft grote gevolgen voor bijeenkomsten. Dat geldt ook voor onze “club”.

De excursies liggen stil en lezingen zijn geannuleerd. En het ziet ernaar uit, dat ook na de zomervakantie deze situatie wordt gecontinueerd. Er komt pas een einde aan als er een vaccin is gevonden tegen dit gevaarlijke virus.

Gelukkig gaat het bestuurlijke werk voor een groot deel door. Er worden zienswijzen ingediend bij overheden, lokale initiatieven gesteund, contacten met andere vogelgroepen onderhouden, vragen per e-mail beantwoord, etc. Met andere woorden: er zit nog leven in de “brouwerij”!

Zo heeft het bestuur voor eerst digitaal vergaderd. Maarten Platteeuw leverde het programma (met dank aan zijn werkgever Rijkswaterstaat) en zo konden de vijf bestuursleden communiceren. Het had iets weg van het programma van Van Kooten en De Bie, waarbij De Bie optreedt als burgemeester van het dorp Juinen en zijn wethouder Tjolk Hekkert steeds in beeld wil komen op de televisie. Zo verging het de bestuursleden een beetje.

Opruimen van het huis als populaire bezigheid in coronatijd.

Boomklever, Blaricummerheide, 14 maart 2020.

Foto: Tom Damm

Telkens als er iemand sprak, kwam hij in beeld: soms geheel, soms ten dele, soms de onderkant van zijn gelaat, maar ondanks dat kon er informatie uitgewisseld worden en konden een paar besluiten worden genomen. Al met al was het een interessant leermoment!

Hemelvaartsdag gaf een voorproefje van de zomer. Ik wens iedereen een mooie zomer toe. En...als er interessante waarnemingen zijn, laat het ons weten! Dan zetten we die op onze website!

Martin Eijtinger, voorzitter Vogelwerkgroep Alkmaar e.o.

Vogelwaarnemingen in de Harger- en Pettemerpolder

Jos Veel

In dit unieke zilt water weidepoldergebied met een eeuwenoude verkaveling van fijnmazige kwelderslootjes en weilandjes liggen de twee beschermde natuurgebiedjes De Putten en de Abtskolk. Ontstaan achter de hoge Hondsbosse Zeewering en beheerd door resp. Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer zijn dit *hotspots* voor natuurliefhebbers en vooral vogelaars. Ze liggen op de noord-zuid-trekroute van veel vogels en zijn door het jaar druk bezochte waarnemingplekken.

Als wetlandwacht heb ik in 2018 het stokje overgenomen van Hans Brinks en daarvoor Dan van Lunsen om de *ogen en oren* voor Vogelbescherming Nederland te zijn. Regelmatig contact en overleg met verschillende personen en organisaties over plannen, projecten en veranderingen horen hier uiteraard bij. Ik woon in Schoorl en het gebied ligt dan ook vrijwel in mijn achtertuin.

Belangrijke recente veranderingen

De belangrijkste zijn het realiseren van schelpeneilandjes en uitbaggeren van De Putten. Door ecologisch adviesbureau Ten Haaf en Bakker begeleid heeft dit tot een spectaculaire uitbreiding van de Grote Stern geleid: in 2018 met een altijd tot discussie leidend aantal van ruim 3000 broedparen met een broedsucces van gemiddeld 0,7

Aanleg van broedeilanden in De Putten, 8 augustus 2015.

Foto: Jan Stok

jong per nest (Van Amstel, 2018). Dit is mede door een elektrisch beveiligd netwerk om het gebied heen zodat de Vos zijn 'predatietaken' hier niet kan uitvoeren.

Ook is door de verhoging en de aanleg van de Hondsbosse Duinen voor de dijk een 25 meter diepe bronpijp geslagen zodat zoute kwel naar dit gebied in stand blijft.

Hiermee blijft een brakwatergebied behouden zodat de twee Ruppiasoorten en het mosdiertje Palingbrood (*Einhornia crustulenta*) hier niet verdwijnen.

Tot slot is eind 2018 halverwege de Hondsbosse Zeewering de Leihoeck omgetoverd in een nieuw plas-dras brakwaterplekje langs de kust: “De Leie”.

Ik probeer door de waarnemingen van de laatste jaren in dit gebied te inventariseren een overzicht te krijgen van de veranderingen die zich hier voordoen. Onder meer door de vogelaantallen en -soorten in beeld te krijgen en misschien iets over de natuur en vooral de vogelontwikkelingen in dit gebied te duiden. Uiteraard de voor dit gebied kenmerkende en belangrijke vogelsoorten van plas-drasgebieden, zoals de ganzen, plevieren, meeuwen en sterns. Niet de zeevogels op zee en ook niet alle kleine zangers die

Grote Sterns met jongen in De Putten.

Foto: Jan Stok

over de dijk doortrekken. Wel de bijzondere zeldzaamheden die in de loop van het jaar hier verschijnen en de vaak doortrekkende roofvogels van het voor- en najaar.

Broedvogels (Tabel 1)

Opmerkelijk is de voortuitgang van de Grote Stern. Zeker gerealiseerd door het aanleggen en schoonhouden van de aangelegde schelpeneilandjes met de elektrische beveiliging tegen predatoren zoals vos. Verder is de landelijke trend van achteruitgang bij de Scholekster hier ook te zien.

Tabel 1. Overzicht belangrijke broedvogelsoorten De Putten.

	2015	2016	2017	2018
Grote Stern	0	104	2100	3400
Visdief	5	12	165	260
Dwergstern	0	1	30	24
Noordse Stern	0	4	2	2
Bontbekplevier	0	2	2	2
Kluut	14	42	46	45
Scholekster	33	3	6	4

Het nieuw aangelegde plasdras-gebied De Leie (in de Leihoek) heeft zijn waarde al aangetoond: 25 Kluten, 2 Tureluur-paartjes, 2 Bontbekplevieren en de Engels Gele Kwikstaart kozen in het eerste jaar hier hun broedplek!

Dit jaar hadden de Kluten bij de Leihoek veel last van nestpredatie. Foto: Ger Molenaar

Winter- en trekvogels (Tabellen 2 t/m 7)

Dwerggans stabiliseert zich hier als wintergast met een aantal van 30 tot 40 exemplaren.

Tabel 2. Winter- en trekvogels: 'grote' watervogels. Het gebied is aangewezen voor de vetgezette soorten. De overige soorten betreffen een selectie van de overige Natura 2000-soorten. De aantallen betreffen, deels afgeronde, maxima.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Aalscholver	.	1500	35	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Lepelaar	.	1	5	2	.	.	4	10	.	.	.	.
Wilde Zwaan	.	20	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Toendrarietgans	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	3
Kleine Rietgans	40	40	7	.	40	.	.	.	.	.	.	.
Kolgans	2100	2000	4000	900	900	900	900	300	900	900	800	1000
Dwerggans	43	41	18	7	7	.	.	.	.	.	.	40
Grauwe Gans	1500	1500	500	1500	1500	1500	150	1500	1500	800	600	500
Brandgans	600	2000	500	200	1000	1000	1000	75	100	400	1000	100
Rotgans	.	1000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Bergeend	.	.	.	15	.	25	40	.	.	.	.	.
Smient	750	500	300	300	300	300	300	100	300	400	800	100
Kraakeend	900	100	250	250	250	250	100	100	250	250	125	250
Wintertaling	50	200	30	60	60	.	10	25	70	60	130	60
Krooneend	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
Tafeleend	.	.	.	.	.	.	.	.	150	.	75	.
Meerkoet	150	100	80	150	150	150	.	150	150	150	150	150

Tabel 3. Winter- en trekvogels: zeldzame en exotische 'grote' watervogels.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Geoorde Fuut	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	3	.
Grote Aalscholver	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Kuifaalscholver	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1
Witbuikrotgans	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9
Zwarte Rotgans	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Roodhalsgans	.	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.
Ijseend	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.
Gr. Canad. Gans	.	20	5	.	.	.	40	15	.	.	.	.
Kl. Canad. Gans	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
Nijlgans	.	.	75	.	.	.	.	.	80	.	.	.
Casarca	.	1	.	.	3	10	.	.	4	.	.	.
Muskuseend	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Tabel 4. Winter- en trekvogels: steltlopers. De aantallen betreffen, deels afgeronde, maxima. In het onderste deel staan de zeldzamere soorten.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Scholekster	50	50	150	100	50	15	50	50	50	50	200	200
Kluut	.	.	70	80	.	25	.	.	.	.	.	.
Bontbekplevier	1	7	6	5	8	2	6	4	.	20	.	.
Goudplevier	1500	1000	1500	1500	1500	450	5	2000	3000	5000	2000	5000
Kievit	200	50	50	50	50	50	50	50	250	50	600	550
Bonte strandloper	100	10	40	3	6	1	2	2	6	40	5	2
Kemphaan	110	100	100	5	100	100	80	150	60	100	2000	250
Watersnip	20	20	20	20	20	5	20	.	15	20	20	20
Grutto	.	2	250	.	.	100	50	.	.	.	.	.
Wulp	200	100	200	25	150	150	.	150	150	150	150	800
Tureluur	5	5	5	15	5	25	5	5	15	5	5	5
Steenloper	100	10	8	3	61	1	1	1	12	25	.	160
Bokje	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
Steltkluut	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.
Kleine Plevier	.	.	.	.	.	18	.	.	.	.	.	.
Krombekstrandloper	.	.	.	.	.	1	.	.	5	.	.	.
Regenwulp	.	.	.	.	.	.	15	.	.	.	.	.
Strandplevier	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.
Groenpootruiter	.	.	.	.	.	.	.	.	4	.	.	.
Zwarte Ruiter	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.
Temmincks Strandl.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
Kleine Strandloper	.	.	.	.	.	.	.	.	5	5	.	.
Bosruiter	.	.	.	.	.	.	.	.	4	.	.	.
Gauwe Franjepoot	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.
Morinelplevier	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	.	.
Paarse Strandloper	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4

De Bontbekplevier, broedvogel en doortrekker.

Foto: Ger Molenaar

Tabel 5. Winter- en trekvogels incl. broedvogels: meeuwen en sterns. De aantallen betreffen, deels afgeronde, maxima. In het onderste deel staan de zeldzamere soorten.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Kokmeeuw	1000	1000	1500	1000	1000	150	200	100	500	1500	1000	1000
Grote Mantelm.	50	10	7	30	10	25	10	10	10	10	10	100
Kleine Mantelm.	300	100	100	15	100	150	25	100	100	100	100	750
Stormmeeuw	300	300	500	300	300	250	300	100	300	300	300	300
Zilvermeeuw	.	.	2000	100	.	.	.	.	.	.	.	.
Grote Stern	.	.	18	3800	.	3000	5000	3000	8	40	.	.
Visdief	.	.	.	130	.	150	300	1000	10	10	.	.
Grote Burgemeester	1	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Pontische Meeuw	1	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.
Dwergstern	.	.	.	25	.	30	6	.	.	.	.	.
Noordse Stern	.	.	.	5	.	.	.	7	.	.	.	.
Kleine Burgemeester	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.
Lachstern	.	.	.	.	.	.	5	.	.	.	.	.
Dwergmeeuw	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.
Zwartkopmeeuw	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.

Tabel 6. Winter- en trekvogels: roofvogels. De aantallen betreffen maxima. In het onderste deel staan de zeldzamere soorten.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Buizerd	5	2	5	2	5	2	2	2	2	1	5	5
Bruine kiekendief	.	.	.	.	.	.	2	2	.	.	3	.
Blauwe kiekendief	1	1	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.
Slechtvalk	2	1	1	1	2	1	.	.	1	.	1	2
Torenvalk	4	2	4	4	4	4	1	2	2	6	2	4
Smelleken	.	2	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.
Sperwer	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Rode Wouw	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Ruigpootbuizerd	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zwarte Wouw	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.
Havik	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	1
Wespendief	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.

Het gebied is nog steeds belangrijk voor overwinterende Dvergganzen. Foto: Jan Stok

Tabel 7. Winter- en trekvogels: overige zeldzaamheden.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Beflijster	2	.	.	2	1	.	.	.	.	2	.	.
Koereiger	1	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.
Patrijs	5	.	.	.	25	10	.	.	.	.	.	8
Bonte Kraai	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
Sneeuwgorst	.	11	25	.	20	.	.	.	.	.	.	.
Raaf	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.
Draahals	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.
Kraanvogel	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.
Duinpieper	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.
Roodmus	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.
Hop	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Baardman	.	.	.	.	.	3	.	.	.	.	.	.
Bijeneter	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.
Velduil	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1	.	4
Blauwborst	.	.	.	.	.	.	3	.	.	.	.	.
Kwartel	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.
Graszanger	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
Kwartelkoning	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
Purperreiger	.	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.
Grote Karekiet	.	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.
Waterrietzanger	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.
Snor	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.
Geelgorst	.	.	.	.	.	.	.	.	4	.	.	.
Ortolaan	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
Paapje	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
Oeverpieper	.	.	.	.	.	.	.	.	.	15	.	.
Grote Zilverreiger	.	.	.	.	.	.	.	.	.	25	.	.
Kleine Zilverreiger	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.
Grote Pieper	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.
Bladkoning	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.
Frater	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4	2	.
Cetti's Zanger	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.

**Koereiger, zeldzame gast in de polders achter de Hondsbossche Zeewering,
1 januari 2018.**

Foto: Jan Stok

Tot ziens in dit prachtige vogelgebied!

Literatuur

Van Amstel S 2018. *Broedsucces grote stern in de Putten*. Nieuws van de boswachter
09 Augustus 2018 op natuurmonumenten.nl.
Waarneming.nl, Stichting Observation International en lokale partners.

Jos Veel, willyenjos@ziggo.nl

Naschrift redactie: de overzichten zijn vermoedelijk niet volledig voor alle maanden. Een aantal waarnemingen kon niet teruggevonden worden op waarneming.nl en sommige soorten zijn door de redactie aangevuld met behulp daarvan, Steenloper in zijn geheel.

De bleke Ekster van de Rekerhout

Ruud Costers

Inleiding

Al bij mijn eerste bezoek aan de Rekerhout in 2005 kom ik een **Ekster** *Pica pica* tegen in een opvallend afwijkend kleed. Sindsdien ontmoet ik hem jaarrond vrijwel maandelijks en vaak op meerdere dagen. De vogel is de Rekerhout zeer plaatstrouw en maakt alleen (?) nu en dan een uitstapje naar het nabijgelegen winkelcentrum De Mare. Binnen de Rekerhout houdt hij zich meestentijds op aan de oostzijde van de ijsbaan en

het aangrenzende speelplaatsje. Op 1 oktober 2010 en 25 december 2010 kom ik de beroemdste vogel van Alkmaar-Noord respectievelijk twee en drie keer tegen en vraag ik mij af of er soms meer exemplaren rondvliegen. Hij kleurt niet zuiver wit als een albino maar crèmekleurig. Ik vraag mij nu af hoe oud een **Ekster** kan worden, of het om één of meer exemplaren gaat en met welke kleurafwijking wij te maken hebben.

Eerdere vermeldingen

Peter de Greeuw meldt dat hij in juli 2003 in de Rekerhout regelmatig een vreemd gekleurd, gedeeltelijk albino* exemplaar tegenkomt. De oudste waarneming in dit stadspark op de website waarneming.nl dateert van 22 februari 2004 waarbij CS Roselaar aantekent dat dit exemplaar, geheel wit met bruine kap, er al jaren zit. Paul de Jong schenkt in 2010 in het boek *Alkmaar heeft vleugels* als volgt aandacht aan dit individu: *“Rond winkelcentrum de Mare leeft al jaren een bijzondere **Ekster** die niet een zwart wit maar een bruin wit verenpak heeft. Dit verschijnsel wordt leucisme genoemd*. Het is een erfelijke afwijking. Dit soort vogels heeft een kleinere kans om te overleven* en*

Rekerhout, 22 mei 2016.

Foto: Ruud Costers

zij zijn vaak makkelijke prooien. Je komt ze daarom niet vaak tegen op het platteland, maar wel in het ‘veiliger’ stedelijke gebied”. Op 19 juni 2011 fotografeert Paul de Jong in de Rekerhout een normaal getekende **Ekster** die twee crèmekleurige jongen voert. Op 30 april 2012 ziet Tom Damm daar eveneens twee verschillende exemplaren van naar zijn mening twee generaties.

Elders in Noord-Holland meldden J. Veel en Venneker een **Ekster** met kop zwart en rest vuilwit al op 2 juni 1967 in Haringhuizen. In Denemarken werd in mei 2010 een volwassen individu met mutatie Bruin gefotografeerd bij het voeren van een jong, eveneens een bewijs dat **Eksters** met deze mutatie soms met succes kunnen broeden (Van Grouw, 2013).

* Het vervolg van dit artikel laat zien dat deze omschrijvingen onjuist zijn.

Leeftijd

Op grond van de eerdere vermeldingen is de vraag, of het door de jaren heen om hetzelfde individu gaat, gemakkelijk te beantwoorden. Indien het één individu zou betreffen dan is deze nu circa 20 jaar oud. De oudst bekende exemplaren zijn een dood geschoten Britse vogel van 21 jaar en 8 maanden en een dood gevonden Zweedse vogel van 15 jaar en 2 maanden (www.euring.org). In de Rekerhout is dus sprake van meerdere generaties.

Verenkleed

Bij kraaiachtigen komen kleurafwijkingen relatief vaak voor. Er is een duidelijk onderscheid tussen erfelijke en niet-erfelijke factoren. Bij de laatste groep bestaan er meerdere vormen door reductie van eumelanine of een tekort aan een bepaalde stof door een onevenwichtige voeding (voedseldeficiëntie). Bekend zijn bruine **Eksters**, zoals een exemplaar in Zwaag op 3 februari 2020. Zelfs komen gele veerpartijen voor door regelmatig baden in roesthoudend water, zoals een exemplaar in Schagen in juni 2018. De meeste in kleur afwijkende individuen sterven in hun eerste of tweede levensjaar. Bij erfelijke factoren gaat het om erfelijke afwijkingen die een pigmentverlies veroorzaken. Hiertoe behoort albino, de bekendste en ook de meest foutieke benoemde mutatie. Albino's hebben een spierwit verenkleed en rode ogen. Zo is de veel gebruikte term 'gedeeltelijk albino' volkomen onzin. Albino vogels komen in verhouding met vogels met een afwijkend verenkleed heel weinig voor. Zij zijn zeer gevoelig voor licht en kunnen weinig diepte zien. Zij zijn kwetsbaar en de meeste sterven op jonge leeftijd. Dit komt dus niet omdat zij wit zijn maar door hun slechte zicht. Zij komen steevast met foto in het nieuws, zoals de **Ekster** in Apeldoorn op 5 juli 1995. Andere kleurafwijkingen zijn onder andere leucisme (een gebrek aan pigment) en melanisme (een teveel aan donker pigment). Vorenstaande maakt nog niet duidelijk welke kleurafwijking 'onze' **Ekster** heeft. Hopelijk zorgt een e-mail naar Hein van Grouw voor het antwoord. Hij is senior conservator vogels van het Department of Zoology van het Natural History Museum in het nabij Londen gelegen Tring en specialist op het gebied van afwijkende verenkleeden. Hij reageert als volgt: *"Het feit dat er al zo lang en zo veel afwijkend gekleurde **Eksters** in de Rekerhout voorkomen lijkt inderdaad te duiden op een erfelijke afwijking. Naar de foto's kijkend kan ik ook bevestigen dat de betreffende kleurafwijking inderdaad erfelijk is. In mijn artikel 'Witte Veren in Kraaiachtigen' wordt deze kleurafwijking niet genoemd, omdat deze geen 'witte' veren veroorzaakt. Ik 'hoor' u nu denken "hoezo, geen witte veren?". Deze **Eksters** hebben een erfelijke afwijking waarbij de melanine productie (melanin synthesis) wordt beïnvloed en hierdoor kleuren de pigmentkorrels niet volledig zwart maar blijven bruin. Het melanine is dus niet volledig geoxideerd zoals dat heet. Veren met onvolledig geoxideerd melanine verbleken erg snel in het (zon)licht waardoor deze nog lichter worden (tot bijna wit) dan dat zij al waren als gevolg van deze mutatie. De betreffende mutatie is waarschijnlijk de mutatie Bruin, maar het kan ook een andere mutatie zijn met een vergelijkbaar effect (onvolledige oxidatie van het melanine)".*

Ten slotte

Een correcte typering van de verschillende kleurafwijkingen is lastig en de literatuur staat vol met verwarrende fouten. Het bepalen van de kleurafwijking 'in het veld' is niet altijd mogelijk. Maar nu weten we het: de 'witte' **Eksters** van de Rekerhout betreffen opeenvolgende generaties met een erfelijke afwijking die een verbleking van het pigment veroorzaakt, welke nog worden versterkt door het (zon)licht. Zij vormen het levende bewijs dat vogels met een sterke kleurafwijking ook in het wild met succes kunnen broeden. Belangstellenden kunnen het (Engelstalige) artikel van Hein van Grouw met de indeling, met uitgebreide toelichting, van de kleurafwijkingen bij vogels bij mij opvragen (*of downloaden van internet, red.*).

Rekerhout, 17 maart 2020.

Foto: Ruud Costers

Dankzegging

Van de waarnemingsgegevens van CS Roselaar, Paul de Jong, Peter de Greeuw en Tom Damm heb ik dankbaar gebruik gemaakt. Mijn speciale dank gaat uit naar Hein van Grouw die mij welwillend wegwijs heeft gemaakt in de ingewikkelde materie van afwijkende verenkleed en in het bijzonder bij de **Eksters** in de Rekerhout. Hij leverde ook nuttig commentaar op een concept van dit artikel.

Referenties

- Terluin AB 1998. *Albinistische Zwarte Kraaien, Kauwen en Eksters*.
Het Vogeljaar 46(3): 119-124.
- Top EJW 1967. *Waarnemingen nr.61*. De Pieper 6(10): 114.
- Van den Ende A 2003. *Waarnemingenoverzicht juli t/m september 2003*.
De Kleine Alk 21(4): 28.
- Van Grouw H 2012. *Het fenomeen 'witte veren' in kraaiachtigen*.
Het Vogeljaar 60(1): 3.

Van Grouw H 2013. *What colour is that bird? The causes and recognition of common colour aberrations in birds.* British Birds 106(1): 17-29.

Waarneming.nl, Stichting Observation International en lokale partners.

Zutt M & J Bos 2010. *Alkmaar heeft vleugels.* Vogelwerkgroep Alkmaar en Omstreken.

Ruud Costers, ruudcosters@hetnet.nl

Naschrift redactie: de redacteur herinnerde zich een foto (uit ongeveer 2005-2008) van een Ekster waarbij juist het wit geheel roze was. Bij het terugzoeken op waarneming.nl kwam een aantal variaties van bleke Eksters tevoorschijn, o.a. die waarbij het zwart grijs is i.p.v. bruin. Maar ook bij de kleurafwijking van de witte veerpartijen zijn er variaties, want er is een foto van 19-12-2011 waarbij de witte delen grijs zijn. Een voorbeeld van een Ekster met een lichtgele buik is gefotografeerd op 14-10-2011.

Excursie(s) Eemmeer kust maart 2020

Dit is niet het verslag van de excursie van 14 maart naar de Eemmeer kust, de laatste excursie die doorging in de toen net begonnen coronatijd. Er waren nog aardig wat mensen (zeven deelnemers en een afmelding) en hij werd geleid door Tom Damm. Dit is een verslag van een privé-excursie met Tom op de 29e, waarbij we 'toevallig' naar hetzelfde gebied gingen omdat ik graag een Zeearend wilde zien.

We reden met de auto over een raar lege snelweg en langs Schiphol, raar vol geparkeerde vliegtuigen, richting Blaricum. Voor we naar de polders bij Eemnes gingen reden we eerst even naar de Tafelbergheide om de Boomleeuwrik te horen.

Tafelbergheide

We konden gelukkig wel het natuurgebied in en er waren zelfs ook nog wat andere mensen. We zijn eerst door het bos naar de Boomklever-nestkast gelopen. De Boomklever zelf hebben we niet gezien. Ook de Grote Lijster, Kuifmezen en de Kleine Bonte Specht lieten zich niet zien of horen, terwijl ze twee weken eerder toch nog waargenomen waren.

Het was de 29e best mooi weer, maar het was fris en er waaide een stevig windje. Eigenlijk woei het heel hard (windkracht 6 tot 7). Het zand van de paden over de hei stooft op en we zijn dan ook aan de bosrand gebleven. Gelukkig liet de Boomleeuwrik heel even van zich horen, maar van Roodborsttapuiten was geen spoor te bekennen.

Eempolder en De Dode Hond

Hierna zijn we door de polders, langs broedende Blauwe Reigers en Ooievaars, richting de vogelhut vlakbij de A27 gereden. We konden regelmatig even stoppen om vanuit de auto een Holenduif of Kempiaan te bestuderen, want het was super rustig op de wegen. Ik kreeg geduldig uitleg over de verschillende duiven en had de tijd om, tus-

sen de Grutto's en Tureluurs, Kemphanen te gaan herkennen. Tom speurde de weilanden nog af naar de Zwartkopmeeuw, maar vandaag was die niet tussen de enkele Kokmeeuwen te vinden.

Toen we vlakbij de vogelkijkhut waren, bleek deze nog steeds onbereikbaar door het hoge water. We klapte mijn statief uit maar dit was niet stevig genoeg om mijn telescoop stil te houden in dit stormachtige weer. Nu was het niet zo'n hele grote ramp, want de Zearend was niet (zoals twee weken daarvoor wel het geval was) te zien. Helaas vlogen er vandaag ook geen duizenden meeuwen op om ons te duiden waar de

Grote Lijster, Blaricummerheide, 14 maart 2020.

Foto: Tom Damm

Zearend zich bevond op het eilandje De Dode Hond. Er was weinig te zien op het water ervoor; waar twee weken eerder nog vele Brilduikers ronddobberden was het nu leeg. Wel zagen we een stuk of 4 Lepelaars aan de kant van het water staan, maar een Grote Zilverreiger hebben we niet kunnen vinden. Ook de kant van de polder was leeg, daar was geen voorstelling meer van plastic staande en landende ganzen rond een jagershutje.

Eempolder

Hierna zijn we nog even de polders in gereden om te genieten van de grote groepen Kol- en Grauwe Ganzen die er nu niet zaten. Ook de vele duizenden Brandganzen en de ene Magelhaengans en de Smienten, Wintertalingen, Pijlstaarten, Kemphanen, Watersnippen en Bonte Strandlopers hadden allemaal een ander plekje gevonden, waarschijnlijk meer uit de wind.

In tegenstelling tot de excursie van 14 maart waren we daar dus al snel uitgekeken. Wij zijn niet doorgereden naar de andere vogelkijkhut om nog meer Grote Zaagbekken, Brilduikers en Nonnetjes te zien. Ook zijn we niet over Amersfoort terug gereden om nog even een Pestvogel te scoren.

Zwartkopmeeuwen, Huizen De Kampen, 14 maart 2020.

Foto: Tom Damm

Wij zijn richting de Oostvaardersplassen gereden om te proberen die Zeearend nog te zien. Uiteindelijk is dat gelukt: ik heb vanuit de door de wind wiebelende auto, met de telescoop rustend op Tom zijn schouder twee stipjes gezien die arenden waren die ergens aan zaten te eten.

Brandganzen, Eempolder, 14 maart 2020.

Foto: Tom Damm

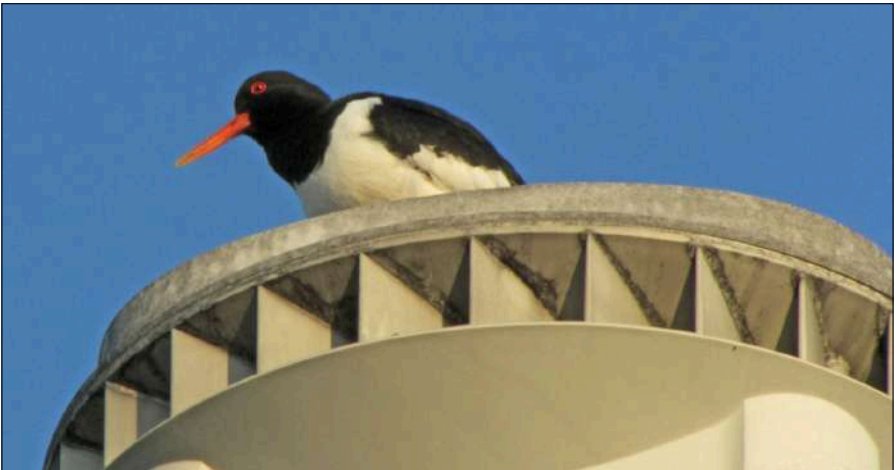
Ruth de Groot, ruthdegroot@hotmail.com

Wetenswaardig? (8)

De **Wilde Eend** is zo gewoon dat we nauwelijks in de gaten hadden dat van onze broedpopulatie sinds 1990 30 procent verdwenen is (Sovon-Nieuws 2019, nr.4).

De vluchtafstand van een luierende **Buizerd** verkleint zich naarmate je hem sneller passeert. Een wandelaar doet hem veel eerder opvliegen dan een vlot passerende auto (het Vogeljaar 2019, nr.3).

De **Scholekster** bouwt steeds vaker zijn nest op een dak in de stad dan in een weiland. Wanneer je een stads broedgeval kunt volgen meld je dan aan op www.scholeksterop-hetdak.nl/doe-mee om bij te dragen aan het onderzoek naar dit aanpassingsvermogen (Noordhollands Dagblad, 17 maart 2020).

Scholekster, Alkmaar De Mare, 9 mei 2018.

Foto: Ruud Costers

Drieteenstrandlopers die je 's winters langs de Noordzeekust ziet, komen nooit in Afrika. Jongen maken in de eerste paar maanden van hun leven de definitieve keuze of ze op een stukje Noord-Europese of West-Afrikaanse kust overwinteren (Sovon Vogelbalans 2019).

Hoe slecht gaat het met de **Grutto**? Het is maar hoe je het bekijkt. Nederland telde in 1960-1990 100.000 paren. Tegenwoordig nog 30.000, naar schatting evenveel als in 1940-1950 (tussen Duin & Dijk 2020, nr.1).

De **Wulp** is een nieuwkomer op de Rode Lijst van Nederlandse vogels (Limosa 2019, nr.2).

Drieteenstrandlopers, Hondsbosschestrand, 26 oktober 2016.

Foto: Ruud Costers

De Franse regering heeft groen licht gegeven voor het afschieten van maximaal 18.000 **Zomertortels**. De soort is in Europa sinds 1980 met 78% afgenomen (het Vogeljaar 2019, nr.4). Een EU-lidstaat onwaardig.

Gierzwaluwen zijn energetisch zuinige vliegers die al reizende kunnen eten. Hun treksnelheid is met 220 km/dag in het najaar en 316 km/dag in het voorjaar dubbel zo snel als van zangvogels (Sovon Vogelbalans 2019).

Zij die zich nog herinneren dat in het voorjaar op het platteland altijd **Veldleeuweriken** zongen, zijn intussen wel met pensioen (het Vogeljaar 2020, nr.1).

Op vogeltrekAtlas.nl vind je per soort het antwoord op de vragen waar vogels broeden en overwinteren, waar ze vandaan komen en welke route ze nemen (Sovon-Nieuws 2019, nr.4).

Vier Nederlandse natuurgebieden bezitten het Europese diploma voor uitmuntend natuurbeheer. Het zijn Boschplaat, Weerribben & Wieden, Oostvaardersplassen en Naardermeer (het Vogeljaar 2020, nr.1).

Radarbeelden wijzen uit dat in de uren rond de jaarwisseling miljoenen vogels het luchtruim kozen. Totaal verstoord vlogen zij op tot wel 500 meter hoogte om minstens een half uur te blijven rondvliegen. De vogels ondervinden stress, verbruiken onnodig veel energie en botsen tegen gebouwen en hoogspanningskabels (het Vogeljaar 2020, nr.1).

Op de stranden van Zuid-Afrika kun je beter maar niet proberen om kleurringen af te lezen. De kans op beroving van je optiek is erg groot (het Vogeljaar 2020, nr.1).

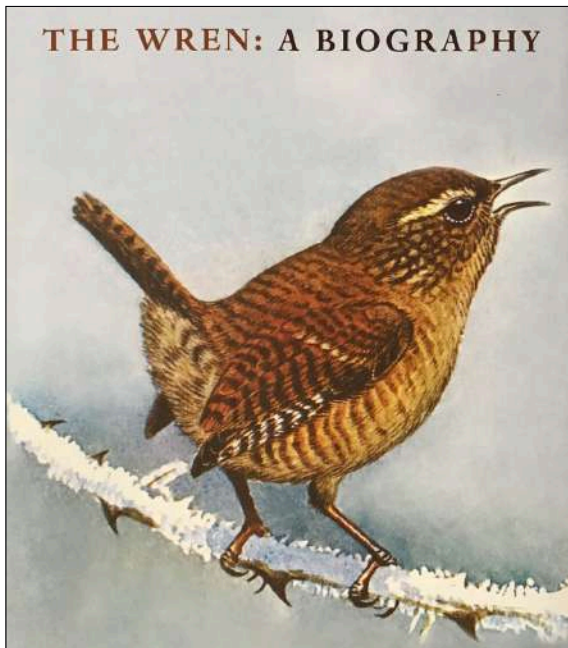
Het Vogeljaar, het onafhankelijke, eigenzinnige en onvolprezen vogeltijdschrift bestaat in 2022 70 jaar. Er zijn zorgen over het voortbestaan, omdat er steeds minder kopij spontaan wordt aangeboden. Veel natuurtijdschriften zijn al digitaal gegaan of verdwenen (het Vogeljaar 2019, nr.4).

Verzameld door Ruud Costers, ruudcosters@hetnet.nl

Boekbespreking: *Het winterkoninkje, een biografie*, door Stephen Moss

Op een dag verzamelden alle vogels zich om een koning te kiezen. Na een lang debat stelde de wijze uil voor om een vliegwedstrijd te houden. De vogel die het hoogst

kwam, had gewonnen. Alle vogels stemden in en vlogen omhoog. Geleidelijk verloren ze één voor één hun kracht en fladderden terug naar de grond, totdat uiteindelijk de adelaar als hoogste vloog en bijna uit het zicht verdween. Maar net voor hij wilde afdalen om zich tot koning te laten kronen, sprong er een vogeltje omhoog, dat zich stiekem had verscholen in het venekleed van de adelaar, en kwam daarmee nog hoger dan de adelaar. Het was het winterkoninkje, die terug op de grond triomfantelijk de kroon opeiste. Maar de wijze uil besloot dat hij niet op eigen kracht de grootste hoogte had bereikt, zodat de adelaar tot rechtmatige

koning van de vogels werd gekozen. Het winterkoninkje verdween beschaamd in het struikgewas en besloot nooit meer hoog te vliegen.

Deze fabel is één van de mooie verhalen in de biografie die de Britse natuurschrijver Stephen Moss heeft geschreven over de winterkoning. Net als zijn vorige biografie over de roodborst wordt in 12 hoofdstukken, van januari tot en met december, het leven

van de winterkoning beschreven. Biologische feiten worden leuk beschreven en afgewisseld door fabels en andere vertellingen. Winterkoningen komen bijna overal in de wereld voor. Door hun kleine omvang kunnen ze diep in het struikgewas doordringen, door openingen waar geen andere vogel kan komen, op zoek naar spinnen, kevers, vliegen, mieren, muggen en rupsen. Voor een klein vogeltje is zijn zang verrassend luid. Een wetenschapper heeft ooit berekend dat, uitgaande van 120 zangdagen per jaar, de winterkoning dan ongeveer 12 miljoen noten fluit. Hij maakt een bijzonder bolvormig nest, waarin het vrouwtje 5 tot 6 eieren legt. Interessant is het verhaal over St. Kilda, een eilandengroep bij Schotland, waar een ondersoort van de winterkoning voorkomt.

Het mooi geïllustreerde boek eindigt met de winterkoningjacht op 26 december, Saint Stephen's Day, een oude traditie die heerste in sommige delen van Schotland, Wales en Ierland. In een rituele ceremonie gingen verklede jongens in processie met stokken het platteland op, om uit de heggen met veel kabaal een winterkoning op te jagen en te vangen, die vervolgens werd geofferd, teneinde de donkere krachten van de aarde te beteugelen en de triomf over leven en licht te vieren. Een luguber verhaal, en gelukkig wordt tegenwoordig de winterkoning vervangen door een nepvogel.

De biografie van de winterkoning is een heerlijk boek om te lezen en de vele illustraties zijn een genot voor het oog. Voor diegenen die de Engelse taal machtig zijn, raad ik de Engelse versie aan, vanwege de gedichten en stukjes uit traditionele volksliedjes.

Moss, Stephen, 2019. Het winterkoninkje, een biografie. Vertaald door Robbert-Jan Henkes. Uitgeverij Ambo/Anthos. Gebonden. 216 bladzijden. Prijs € 20,99.

Arie de Wit, ariethewhite@gmail.com

Al 50 jaar zetten we de **BLOEMETJES** BUITEN

Intratuin Heerhugowaard
Zuidpoort 1, 072-5757157
intratuinheerhugowaard.nl

Natuurlijk! Intratuin

Communicatie & Actualiteiten

Van het Bestuur

Algemene ledenvergadering 2019

In de vorige *Gevleugeld Nieuws* heeft het bestuur de leden gevraagd om eventuele reacties op het algemeen jaarverslag van de VWG over 2019 vóór 27 mei aan de secretaris te doen toekomen. Als enige reactie hebben we (nogmaals) een klacht binnengekregen over het rumoer tijdens sommige van de lezingen op onze nieuwe locatie (Buurthuis De Oever in Oudorp). Hierover zijn al meer klachten geweest en we hebben deze kwestie serieus opgenomen met de leiding van het buurthuis. Zodra we weer ‘corona-proof’ lezingen kunnen organiseren, krijgen we een andere, rustigere zaal toebedeeld en ons is bezworen dat hiermee de overlast weg zal zijn. Alvorens (weer) naar een andere locatie uit te gaan kijken, willen we dit nog een tweede kans geven.

Voorts gaan we er van uit, omdat we verder geen reacties op de jaarverslagen hebben ontvangen, dat als er voor 30 juni 2020 geen tegenbericht is ontvangen, de leden van onze Vogelwerkgroep het bestuur uit praktische overwegingen décharge verlenen over het verenigingsjaar 2019.

De jaarstukken zullen na 30 juni, inclusief het verslag van de kascommissie, op de website geplaatst worden. En uiteraard blijft het bestuur altijd bereid om vragen te beantwoorden.

Meeuwen

De gemeente heeft geen geldige ontheffing meer voor ‘onderzoek’ aan meeuwen en de daarbij ‘behorende’ bevoegdheid tot het ‘behandelen’ van nesten, eieren of het bestrijden van volwassen vogels. Dat sommige wijken, in plaats van ‘netjes’ klagen bij de gemeente, het heft in eigen hand nemen en zelf tot illegale bestrijding overgaan, bleek dit voorjaar in de Bergermeer. De bewuste groep bewoners is hierop zowel door de VWG als door de gemeente aangesproken en er is (althans zo is afgesproken) gestopt met dit ‘eigen rechter’ spelen.

De VWG is van plan door te gaan met het trachten te realiseren van een pilot-geed-oo gebied bij de waterzuivering ten noordwesten van recreatiegebied Geestmerambacht en gaat daarvoor o.a. op zoek naar meer fondsen dan alleen de gemeentelijk toegezegde financiering.

Schoolse Bos

De VWG heeft via Marc Argeloo in januari ingesproken bij Provincie Noord-Holland over de voorgenomen kap in de Schoolse Duinen, waarin gepoogd is om de argumenten tegen de kap met feiten te proberen bij te sturen. Op 21 februari heeft een gesprek met Gedeputeerde Rommel en ambtenaren in Schoorl plaatsgevonden. Resultaat: de kap van een deel van het Van Steijnbos / -weg wordt uitgevoerd, en het perceel Leeuwenkuil wordt (voorlopig) niet gekapt.

Ontwerp Omgevingsverordening NH2020

Zowel via de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland als onze VWG is een zienswijze ingediend. Zonder op details in te gaan is vooral aandacht besteed aan de rol van Faunabeheereenheden (jagers) en de locaties voor windmolens en windparken. De mogelijke plaatsing van windmolens in de Hondsbossche Duinen en Natura 2000-gebied Abtskolk & De Putten is zeer ongewenst daar deze gebieden midden in de trekroutes van vogels en vleermuizen liggen.

Excursies, lezingen etc.

Het is, andermaal vanwege corona, een zeer bijzonder jaar geweest. Verenigingsleven heeft nagenoeg platgelegen vanaf half maart. Vogelen was, op meer of minder individuele basis, nog wel mogelijk in het kader van Ruttes 'frisse neus', maar van enige serieuze gezamenlijkheid (excursies en, nog sterker, lezingen) kon en kan nog steeds geen sprake zijn. Het bestuur heeft intussen niet (helemaal) stilgezeten en heeft o.a. een oplossing bedacht om het boekjaar 2019 toch correct af te sluiten, heeft een afspraak gerealiseerd met ODNHN over de (on)logica van het niet vergunningplichtig zijn van een veldtoertocht in februari door de Eilandspolder (Natura 2000-gebied met instandhoudingsdoel voor Smienten) en heeft op 20 mei j.l. ook al een digitale bestuursvergadering doorlopen, met wisselend succes maar dan toch...

We hopen dat jullie allemaal gezond gebleven zijn en eveneens dat we langzaam maar zeker de gebruikelijke draad weer kunnen gaan oppakken.

Het Bestuur

De raadselvogel van Wim.

Illustratie: Wim Schols

Van de penningmeester

Nieuwe leden en opzeggingen tot 1 mei 2020

Nieuw

Yet Baas
Sander van Dijk
Wessel Schrik
Anke Stapel
Sander Taam

Opgezegd

Gerard Bes
Nils van Duivendijk
Jos Veel

Overleden

Nico Bruijn
Jaap Groenhof
J. Polder

Geroyeerd: Ilonka Stam

Peter van den Berg, penningmeester

Lezingen

Woensdagavond **20.00** uur Wijkcentrum De Oever, Amstelstraat 1, 1823 EV te Alkmaar (Oudorp). Zie ook www.vwg-alkmaar.nl.

KNNV-lezingen (“[KNNV]”) vinden op woensdagen vanaf 20.00 uur plaats in Wijkcentrum Overdie, Van Maerlantstraat 8-10, 1813 BH Alkmaar. Zie www.knnv.nl/alkmaar (Agenda) voor die op zaterdagmiddagen vanaf 13:30 uur in Bezoekerscentrum “De Helderse Vallei”, De Helderse Vallei 9-11, 1783 DA Den Helder.

16 september: ‘Kip Saté’ en Ijsschotsen door Hans Peeters

Twee lezingen in een avondvullend programma. Meer dan dertig jaar werkte Hans Peeters bij Vogelbescherming Nederland en was hoofdredacteur van het tijdschrift VOGELS. Tegenwoordig geniet hij van alle vrije tijd en trekt er met verrekijker en fotocamera op uit. Hij kijkt vanaf zijn tiende jaar naar vogels en noemt zichzelf een ‘beetje vogelgek’. Hij kan zich geen dag zonder vogels voorstellen en dat hoeft ook niet. Als freelance-natuurjournalist schrijft hij artikelen over natuur in diverse magazines en publiceert regelmatig zijn natuur- en vogelfoto’s. Hij schreef 14 boeken, grotendeels over vogels en natuur, en publiceerde honderden artikelen.

De eerste helft van de avond: **Kip Saté!**

Een reisverslag van drie intensieve weken natuurbeleving in Azië. Op Sulawesi raken we onder de indruk van wel twaalf verschillende ijsvogelsoorten. Hier zoogdieren en vogels die nergens anders voorkomen, zoals bijvoorbeeld Sulawesi-spookdiertjes en Kuifmakaken. Tot slot gaan we naar Borneo en staan oog in oog met een van de meest indrukwekkende dieren op aarde, de Orang oetan. Een afwisselende presentatie met unieke fotomomenten en belevenissen in Azië. De bakermat van kip saté.

Na de pauze gaan we Noordwaarts varen. Vertrek per boot vanuit Zeeland, via Schotland, Shetlands en Jan Mayen naar Spitsbergen. Met bezoeken aan zeevogelkolonies,

turen over zee naar zeezoogdieren en zwerven door het pakijs. Met als apotheose de overweldigende natuur op Spitsbergen met indrukwekkende 'weinig schuwe' vogels.

21 oktober: *De Brenne* door Geert Engels

Peter van de Berg & Peter de Greeuw

[KNNV] John Scheepe, ivn.egmonderhout@gmail.com

Excursienieuws

Wegens de coronamaatregelen onder voorbehoud.

De excursies vertrekken vanaf de parkeerplaats achter station Alkmaar, tenzij anders vermeld.

Zie ook www.vwg-alkmaar.nl, www.knnv.nl/alkmaar (Agenda) en voor andere excursies www.staatsbosbeheer.nl, www.buitencentra.nl en www.landschapnoordholland.nl/activiteiten.

Zaterdag 11 juli, hele dag, vertrek 07.00 uur

De Wieden/Weerribben o.l.v. ??

In juni en juli wordt al wat stiller met de vogels en veel vogelaars gaan dan ook vlinderen en naar libellen kijken. De Weerribben en Wieden is een moerasgebied met Zwarte Stern en Purperreiger, maar ook met veel soorten libellen en vlinders. Onze deskundige gids helpt met de determinatie.

Zaterdag 8 augustus, halve dag, vertrek 07.00 uur

Rondje omgeving Alkmaar o.l.v. Bert de Haan

Na de zomervakantie weer een beetje opgang komen in de omgeving. Kijken welke soorten er nog zijn, de eerste bollenvelden staan onder water. Alles is mogelijk en op actuele waarnemingen wordt natuurlijk ingespeeld.

Zaterdag 12 september, hele dag, vertrek 07.00 uur

Lauwersmeer o.l.v. ?

De steltlopertrek is in deze periode op zijn hoogtepunt met grote aantallen ruiters en strandlopers, vaak wel enkele Reuzensterns, Grauwe Kiekendieven en grote aantallen eenden. Tijdens de wandelingen gaan we op zoek naar rietvogels zoals Baardmannetjes, Roerdompen en bij lage waterstanden mogelijk zelfs een Porseleinhoen. Als het waterpeil erg hoog is zijn er langs de route enkele alternatieve locaties, onder andere de buitendijkse gebieden bij Holwerd en Paesens, met vaak veel vogels.

Andere datums: 10 oktober, 14 november 12 december.

Het wordt op prijs gesteld als u zich uiterlijk drie dagen voor aanvang van de excursie aanmeldt, zodat tijdig de beschikbaarheid in de auto's kan worden geregeld, zie onder. Er wordt voor de auto's gerekend met een tarief van 20 cent per kilometer. We raden de bestuurders aan in het bezit te zijn van een inzittendenverzekering. Deelname aan de excursies geschiedt volledig op eigen risico van de deelnemer(s).

Bert de Haan, gj.dehaan@zonnet.nl of (072) 515 48 05 of (065) 061 41 13
[KNNV] Gré Stelling, grestelling@kpnmail.nl, www.knnv.nl/alkmaar (Agenda)

Waarnemingen februari t/m april 2020

Pierre van der Wielen

HBZ = Hondsbossche Zeewering
NHD = Noord-Hollands Duinreservaat
TBaZ = Telpost Bergen aan Zee
TCa = Telpost Camperduin
VHPP = Verenigde Harger- en Pettemerpolder

In dit vreemde voorjaar vonden veel mensen toch nog de tijd om regelmatig even naar buiten te gaan. En dat men daarbij toch wat meer op de eigen regio was aangewezen blijkt ook wel uit het recordaantal ingevoerde waarnemingen: maar liefst 36.956! Desondanks is het overzicht verre van volledig. Vanwege het coronagedoe werden veel waarnemingen verborgen op de site waarneming.nl en een aanzienlijk deel daarvan is ook nu nog niet zichtbaar. Een paar waarnemingen konden van de app worden overgenomen maar er ontbreken vast een aantal leuke waarnemingen.

Op 12 februari vloog er een **IJsduiker** langs Camperduin. Verder was het qua zeevogels een tamme periode. Wat het wel goed deed waren **Ooievaars**, deze werden maar liefst 107 keer ingevoerd. Wat mij betreft hoeven ze ook niet meer op de appgroep gemeld te worden of het moet grotere groepen betreffen... Op 4 en 17 februari werd nog een **Kleine Zwaan** gezien in Polder Mijzen. Op deze laatste datum zaten 10 **Wilde Zwanen** in de Eilandspolder. Op 16 maart vlogen er drie over Heiloo en op 24 april zat een opvallend late tussen de Knobbelzwanen in De Putten. De afgelopen winter leverde redelijk wat **Kleine Rietganzen** op, maar in deze periode waren er nog slechts twee waarnemingen met op 26 februari vier in de VHPP en op 13 maart één in de Eilandspolder. Er werden deze periode tot maximaal 29 **Dwergganzen** gezien op de gebruikelijke locaties rond De Putten. De laatste waarneming was van 18 stuks op 9 maart. Er ligt al een tijdje het verzoek om als mensen de kleurringen af kunnen lezen, of ze de gegevens in willen voeren op <https://cms.geese.org/nl/home>, zodat ze beter gevolgd kunnen worden. Op 28 februari en 7 maart werd ook de hybride **Dwerg- x Kolgans** weer in de VHPP gezien.

Wilde Zwaan kort ter plaatse in De Putten, 24 april 2020.

Foto: Jan Stok

In deze polder verbleven tot 28 februari tot maximaal 17 **Witbuikrotganzen** en op 28 maart ook nog een **Zwarte Rotgans**. Tussen 6 en 8 februari werd de **Roodhalsgans** weer gezien, deze keer in de Groeterpolder.

Naast de gebruikelijke verwilderde **Krooneenden** was de waarneming van vier exemplaren op de Zomerdel in het Geestmerambacht op 15 maart een stuk interessanter. Op 16 maart zat er nog één. Er werd slechts één **IJseend** ingevoerd: deze vloog op 28 februari langs Camperduin.

Tussen 5 en 30 april werden maar liefst tien **Zwarte Wouwen** ingevoerd. **Rode Wouwen** deden het ook heel aardig met minimaal elf exemplaren tussen 14 maart en 28 april. In tegenstelling tot voorgaande jaren waren de waarnemingen nu niet beperkt tot de kuststrook maar werden er ook in bijvoorbeeld de Eilandspolder waarnemingen gedaan. Voor beide soorten geldt dat de langdurige periode met oostenwind in april door het gehele land flinke aantallen wouwen opleverde. Dat gold ook voor andere roofvogels! Zo werd tussen 20 en 22 maart regelmatig een **Zeearend** gezien aan weerszijden van het Noord-Hollands Kanaal nabij Koedijk. Bij deze locatie werd de vogel ook een tijdje aan de grond gezien. Onduidelijk is of de vogel die op 24 en 27 maart in het NHD werd gezien, dezelfde vogel betrof. Tussen 7 en 10 april werd er weer één (of nog steeds dezelfde?) in de duinen tussen het NHD en Camperduin gezien. Op 8 april werd een **Grauwe Kiekendief** doorgegeven uit de VHPP. Andere waarnemers zagen in deze periode een paar dagen een **Steppekiek** in deze polder, een gezien de datum ook meer voor de hand liggende determinatie... In de nacht van 23 op 24 april overnachtte een **Havikarend** nabij de camping Bakkum. De volgende ochtend wist de vogel de meeste liefhebbers te ontwijken en werd pas bij Egmond weer opgepikt, waarna de vogel richting noordoost ons gebied verliet en daarna tot op Texel gevolgd kon worden. De vogel bleek gezenderd en maakt deel uit van een Frans project om de omzwervingen van jonge vogels te kunnen volgen. Eerder dit voorjaar was een ander

exemplaar ook al in Nederland vastgesteld (maar niet waargenomen...). Er werden een stuk of 13 **Visarenden** doorgegeven met meerdere waarnemingen van vissende beesten op het Geestmerambacht. Op 26 april werd de eerste **Roodpootvalk** doorgegeven, een vrouwtje over De Hoef.

Op 24 maart vlogen drie **Kraanvogels** over De Noord naar noord. Op 17 april vlogen er twee over het NHD en op 21 april vloog er één over de VHPP en Leihoek. Tot 6 april werd regelmatig een **Paarse Strandloper** in De Putten gezien. Op 11 februari verbleef een **Middelste Jager** bij De Kerf. De volgende dag vloog er een (dezelfde?) langs Camperduin. Op 24 maart zat een adulte **Geelpootmeeuw** in De Putten. Dit was ook op 25 april het geval. Er werd regelmatig een eerste winter **Pontische Meeuw** in De Putten gezien. Ook bij Koedijk werden er af en toe tot twee stuks gezien. Op 3 februari vloog een **Grote Burgemeester** langs Camperduin. Op 16 maart werd er één in De Putten en voor de HBZ gezien. De laatste vloog op 5 april over 't Rak in Alkmaar. Op 27 april stond een **Reuzenster** in de plasjes bij Koedijk te pitten.

Op 3 en 28 februari vlogen er **Papegaaiduikers** langs Camperduin. Tussen 14 februari en 31 maart verbleef er een **Meenatortel** in de Daalmeer. Dit is alweer de elfde **Oosterse Tortel** voor Nederland, nogal verrassend als je weet dat de eerste pas in 2009

was! Het overgrote deel verbleef in tuinen en alle exemplaren waarbij de ondersoort bepaald kon worden, waren *meend's*. Er werden maar liefst 57 waarnemingen van **Velduilen** ingevoerd. De gehele periode verbleven er tot twee op de HBZ en ruime omgeving en ook in de Zuurvenspolder was er een tijdje een aanwezig. Ook in de Kleimeer werd er af en toe een gemeld maar verwarring met een aldaar regelmatig overdag jagende Ransuil is niet uitgesloten... En bij het wachten op de Havikarend werd er ook nog één bij Egmond gezien. Op 25 april werd bij Koedijk een **Draaihals** waargenomen. De volgende liet niet lang op zich wachten en verbleef op 29 april bij het Hargergat. Tussen 28 februari en 2 maart verbleef een afwijkende pieper nabij de Abtskolk.

Wat is het warm en het is nog maar april, zonnende
Blauwe Reiger,
Kleimeer, 26 april 2020.

Foto: Henk van Wissen

Op basis van kleed en grootte leek het sterk op een Duinpieper (ongehoord in de winter) maar uiteindelijk, op basis van de roep, bleek het een **Grote Pieper** te zijn. Toch wat meer te verwachten zo in die periode. De bekende **Cetti's Zangers** in de Geestmerambacht, Oudorp, Eilandspolder en de Beverkoog bleken alle nog aanwezig en er werd in het Huygendijkbos in Heerhugowaard weer een nieuwe ontdekt. Tussen 5 en 21 april werden regelmatig tot twee **Raven** gezien in het NHD en de Schoorlse Duinen. Op 2 april zong een **Europese Kanarie** in mijn achtertuin in Heerhugowaard. Op 19 april vloog er één over de telpost Bergen aan Zee en op 23 en 24 april zat er één op de HBZ. Op 12 en 18 april verbleven tot twee **Geelgorzen** in het NHD. Leuk zo in het voorjaar was de **Dwerggors** die op 23 april op de HBZ werd gezien.

Pierre van der Wielen, jocotoco@hotmail.com

58: *Het Korhoen*

Er zijn twee soorten vogelaars: zij die geluk hebben en zij die geen geluk hebben. Er is uiteraard ook een tussencategorie maar die is niet interessant. Er zijn dus gelukvogels en pechvogels, om in vogeltermen te blijven. U vermoedt al misschien welke kant deze column opgaat. Omdat ik nog nooit een Korhoen heb gezien, besloot ik dit vroege voorjaar mijn geluk te beproeven op de Sallandse Heuvelrug, de enige plek in Nederland waar deze soort zich probeert in stand te houden. Nu schijnt dat te gebeuren met Scandinavische exemplaren maar dat deert mijn pret niet. Ik had nauwgezet bijgehouden aan de hand van waarneming.nl wat een goed tijdstip zou zijn. Ze waren al ruim 2 weken aan het baltsen, elke dag prijkten de foto's op de waarnemingensite. Vóór half 9 's morgens zou de slagingskans 100% zijn. Kon niet missen, appeltje eitje, kat in het bakkie. Er waren wel twee voorwaarden aan verbonden: ten eerste om half 6 opstaan en ten tweede bijna twee uur rijden. Dat bood dan ruim één uur waarnemingstijd. Vroeg opstaan is niet mijn sterkste kant. Ik ben geen goede slaper, alleen de tweede helft van de nacht en de ochtend slaap ik goed. De wekker zou dus mijn nachtrust ruw verstoren maar dat had ik ervoor over. Rijden daarentegen vind ik leuk. Mijn vogelmakker P. vond ik bereid om mee te gaan en dat versterkte mijn zekerheid het korhoen te zien. Ook al was de kans om de vogel te missen 0,0, met een extra vogelaar erbij voelt dat toch wat zekerder. En het is een stuk gezelliger. Twee uur alleen in de auto voor één vogel vind ik niet leuk.

Enfin, stipt half 6 vertrokken we, op de A9 vloog er bijna een Velduil tegen de

auto, maar wat kon er verder nog misgaan? Nou, bijvoorbeeld het verkeersbord op de Sallandse Heuvelrug dat toegang voor auto's verbod. Daar had ik niet op gerekend en het autonavigatiesysteem, dat een parkeerplaats aanwees enkele kilometers achter het inrijverbod, wist het ook niet. Wat nu? Doorrijden en een boete risikereren – dat zou een duur Korhoen worden – of omrijden en een andere parkeerplaats zoeken? In dat geval bestond de kans dat we te laat zouden komen en zouden we voor niets zo vroeg uit de veren zijn gegaan en dat hele eind hebben gereden. Ik besloot de gok te wagen en een eventuele boete op mij te nemen. Je moet in het leven af en toe een risicootje nemen. En zo stonden wij al vóór half 8 op de juiste plek. Er stond een aantal andere vogelaars, en een buitengewoon koude wind. Maar de opwindingsom voor het eerst in mijn leven baltsende Korhoenders te aanschouwen maakte dat ik geen kou voelde. Even na 7 uur waren ze nog gehoord, dus het kon elk moment gebeuren en dan zaten we weer in de warme auto. Het werd half 8, kwart voor 8, 8 uur. Geen Korhoen. De andere vogelaars begonnen de plek te verlaten. Dat zag er niet best uit. Om half 9, totaal verkleumd, liepen we terug naar de auto, niet meer zo opgewekt als op de heenweg. De 100% slagingskans waar ik mijn vertrouwen op had gevestigd, was letterlijk door de koude wind weggeblazen en gereduceerd tot nul. Ik was tijdens mijn studie nooit zo goed in statistiek, dat blijkt wel. De volgende dag meteen gekeken op waarneming.nl: er waren al meerdere gemeld, zelfs ruim na 8 uur. Misschien volgend jaar een poging wagen, dit jaar kunnen ze me gestolen worden. Ik had trouwens geen bekeuring gekregen, dat was nog een geluk bij een ongeluk.

Baltsend Korhoen, Sallandse Heuvelrug, 14 april 2008. Dat jaar werden nog 12 hanen geteld.

Foto: Jan Stok

Arie de Wit, ariethewhite@gmail.com

Oplossing pagina 24: Amerikaanse Schreuwarend